

ZAJÍMAVÉ BRYOFLORESTICKÉ NÁLEZY XII.**Interesting bryofloristic records, XII**

Jan Kučera (ed.)

Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Přírodovědecká fakulta, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@prf.jcu.cz

Nomenklatura a stupeň ohrožení jednotlivých druhů je udáván podle Seznamu a červeného seznamu mechorostů ČR (Kučera & Váňa 2005). Souřadnice jsou udávány buď jako pravouhlé v systému S-42 nebo jako geografické v systému WGS-84.

***Bazzania tricrenata* VU (M. Zmrhalová)**

- Česká rep., okr. Šumperk, Hrubý Jeseník: Břidličná hora (1358 m) [S-42: M33 E3657.13, N5547.37, kv. 5969b], 1135 m, severně exponovaná baze balvanu (kvarcit) na západním svahu, mírně zastíněno, 24. 6. 2006, leg. & det. M. Zmrhalová, herb. SUM.

Horská játrovka vyskytující se v ČR porůznu od montánního do alpínského stupně (Duda & Váňa 1989). V Hrubém Jeseníku byla dosud uváděna jen z Vysokého vodopádu (900 m), údolí Bílé Opavy (950–1100 m a Velké kotliny (1200 m).

***Geocalyx graveolens* EN (I. Marková)**

- Česká rep., okr. Děčín, NP České Švýcarsko: Mezná, Divoká soutěska, ca. 500 m J obce na zelené tur. značce k Meznímu můstku [WGS-84: N50°51'55,4", E014°17'42,6", kv. 5151b], 160 m, pískovcový balvan pod zatačkou cesty, 18. 6. 2008 leg. I. Marková, priv. herb. Velikost populace 200 cm², přítomny perianty.

Druhá lokalita druhu v Labských pískovcích asi 2 km záp. dříve publikované lokality (Bryonora 31: 22).

***Hygrobella laxifolia* EN (I. Marková)**

- Česká rep., okr. Děčín, NP České Švýcarsko: Kamenická Stráň, rokle Kachního potoka 2,1 km sz. obce, ca. 40 m nad vodopádem, kterým ústí rokle do Divoké soutěsky [WGS-84: N50°51'46"; E014°18'32,6", kv. 5151b], 210 m, na zastíněné kolmé stěně pískovcového balvanu v korytě periodicky vysychavého toku, 28.5.2008 leg. Z. Palice & I. Marková, priv. herb. Velikost populace: 100 cm².

Další (třetí na českém území) lokalita druhu na území Labských pískovců, asi 2 km západně naleziště u Vysokého mostu.

***Jungermannia caespiticia* VU (J. Kučera)**

- Česká rep., okr. Prachatice, CHKO Šumava: Stachy, Krousov: lesní cesta na sv. svahu Popelní hory asi 780 m sv. vrcholu [S-42 M33 E3399.85, N5442.24, kv. 6847d], 970 m, na kyselé zemi podél cesty s druhy *Ditrichum cf. pusillum*, *Oligotrichum hercynicum*, *Diplophyllum obtusifolium*, 9. 11. 2008 leg. J. Kučera (13292, CBFS).

Sedmá recentní lokalita druhu na Šumavě, vzdálená asi 14 km sv. nejbližší dosud známé lokality u Modravy a první vně národního parku.

***Scapania aspera* EN (J. Košnar, J. Kučera)**

- Česká rep., okr. Klatovy: PR Pučanka, skály v severně exponovaném svahu severní části rezervace [M33 E3403.37, N5462.49; E3403.35, N5462.45, kv. 6748a], ca 550 m, šikmá plocha vápencové skalky, S expozice, mírně vlhké, polostín, s *Plagiochila porelloides*, gemiferní populace o velikosti několika dm², 8. 11. 2008 leg. J. Košnar (1862), J. Kučera (13307, CBFS).

Ověření lokality druhu, který na Pučance sbíral v r. 1966 J. Duda (Duda & Váňa 1970).

***Scapania calcicola* VU (J. Košnar)**

- Česká rep., okr. Klatovy: PR Pučanka, skály v severně exponovaném svahu severní části rezervace [M33 E 3403.36, N 5462.42, kv. 6748a], ca 570 m, šikmá plocha vápencové skalky, V expozice, mírně vlhké, polostín, doprovod *Didymodon rigidulus*, *Tortella tortuosa*, *Hypnum cupressiforme*, gemiferní populace o velikosti ca 1 dm², 8. 11. 2008 leg. J. Košnar (1863).

Ověření lokality druhu, který na Pučance sbíral v r. 1966 J. Duda (Duda & Váňa 1968).

Anomodon rugelii VU (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Domažlice, Orlovice: PR Jezvinec, severně exponovaný svah v S části rezervace [M33 E 3359.73, N 5467.45, kv. 6644c], ca 720 m, šikmá plocha silikátového balvanu v sutí, S expozice, na slabě vrstvě humusu, středně vlhké, stíněné porostem *Lunaria rediviva*, populace o velikosti ca 2 dm², 30. 8. 2008 leg. J. Košnar (1864).

Bryum gemmiferum DD (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Písek, Čížová: rozcestí lesních cest ca 1 km SSV od Čížovské myslivny [M33 E3434.42, N5472.61, kv. 6650b], ca 500 m, holá obnažená zem, slabě vlhké, nestíněné, gemiferní populace, doprovod *Barbula unguiculata*, *Tortula truncata*, *Ceratodon purpureus*, *Bryum argenteum*, 26. 10. 2008 leg. J. Košnar (1861).

Nová lokalita teprve nedávno u nás objeveného druhu nedaleko (asi 13 km sev.) dříve zjištěné lokality u rybníka Řežabinec u Ražic.

Campylopus pyriformis DD (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Žďár nad Sázavou, CHKO Žďárské vrchy: Medlov, les na západním břehu Medlovského rybníka [M33 E3575.98, N5498.75, kv. 6362c], ca 715 m, smrčina, slabě vlhké, polostín, doprovod *Pohlia nutans* subsp. *nutans*, *Campylopus introflexus*, plodná populace o velikosti ca 2,5 m², 8. 9. 2008 leg. J. Košnar (1857).

Zajímavý nález suboceánického druhu mechu, který byl u nás dosud znám jen z Třeboňska, České Kanady, Šumavy a Českého lesa.

Conardia compacta CR (F. Müller)

- Česká rep., okr. Česká Lípa: Hrad Děvín 1,7 km jz. obce Hamr na Jezeře [WGS-84: N50°41'34", E014°51'17", kv. 5355a], ca 370 m, na bazických pískovcových skalách pod hradem, 1. 11. 2008 leg. F. Müller, herb. DR.

Další „hradní“ lokalita (srov. Bryonora 36: 28, Bryonora 37: 33) dosud velmi vzácně udávaného druhu, který bude patrně u nás poměrně široce, ale řídce rozšířen, a vzhledem ke své nenápadnosti přehlžen. V pískovcových oblastech sousedního Saska (Zittauer Gebirge, Sächsische Schweiz) se druh rovněž vyskytuje na bazických pískovcích (srov. Müller 2004), proto by měla být tomuto taxonu věnována v analogických biotopech severních Čech zvýšená pozornost.

Dicranum viride EN (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: PR Malá skála záp. vrchu Bulový, vrcholová část rezervace poblíž mrazového srubu [M33 E3440.20, N5419.86, kv. 7051c], ca 900 m, šikmá plocha na bázi buku, JV expozice, slabě vlhké, polostín, doprovod *Paraleucobryum longifolium*, populace o velikosti ca 4 cm², 21. 9. 2008 leg. J. Košnar (1859).

- Česká rep., okr. Písek: PR Čertova hora, JZ okraj rezervace [M33 E 3434.98, N 5472.33, kv. 6650b], ca 500 m, kolmá plocha na bázi lípy srdčité, ca 50 cm nad zemí, SSZ expozice, slabě vlhké, polostín, doprovod *Paraleucobryum longifolium*, *Hypnum cupressiforme*, populace o velikosti ca 10 cm², 26. 10. 2008 leg. J. Košnar (1860).

- Česká rep., okr. Domažlice, Orlovice: PR Jezvinec [M33 E 3359.80–87, N 5467.29–49, kv. 6644c], 730–740 m, 4 populace na buku, klenech a lípě širolisté o velikostech 10, 1 a 4 cm², 29. a 31. 8. 2008 leg. J. Košnar (1865–9).

Další naleziště „naturového“ druhu, s výjimkou první lokality poměrně daleko od stávajících nejbližších známých míst výskytu

Discelium nudum CR (Š. Koval, M. Zmrhalová)

- Česká rep., okr. Šumperk, Hanušovická vrchovina: Libina, vrch Tři kameny (558 m), kraje lesních cest na severních svazích a podél modré turistické značky směrem k vrcholu kóty, [WGS-84: mezi 49°52'10"N, 17°03'02"E a 49°52'02"N, 17°03'28"E, kv. 6168a], 480–500 m, na vlhké jílovité zemi podél s.-ssv. lesní cesty, v kulturní smrčině, na více místech zjištěn výskyt několika set sporofytů na celkové měřené ploše ca. 17 dm² (předpokládáme však, že velikost populace na této lokalitě je podstatně větší, a proto bude dále sledována), doprovodné druhy: *Chiloscyphus coadunatus*, *Fossombronia wondraczekii*, *Dicranella heteromalla*, 7. 8. 2008, 27. 8. 2008, 26. 9. 2008, 13. 10. 2008, 31. 10. 2008, 1. 11. 2008 leg. Š. Koval, M. Zmrhalová, herb. SUM.

- Česká rep., okr. Blansko, Moravský kras, Rudice: opuštěný kaolínový lom 1 km jz. obce [WGS-84: N49°19'53", E016°43'00", kv. 6666c], 505–510 m, na s.-ssz. exponovaných svazích lomu, výskyt několika tisíc jedinců na celkové ploše asi 125 dm², většinou v čistých porostech, doprovodné druhy sporadicky

Pellia endiviifolia, *Bryum radiculosum* (det. J. Kučera), 25. a 27. 10. 2008 leg. M. Zmrhalová, Š. Koval, herb. SUM.

Vzácný druh rostoucí na holé a vlhké jílovité půdě, okrajích cest a ve starých kaolínových lomech. Na obou lokalitách byl zjištěn poprvé, recentně byl znám dosud jen z Vidnavy (leg. Zmrhalová), od Velkých Karlovic a z Binova (Bryonora 33: 36), historické rozšíření v ČR viz Váňa & Soldán (1995).

Eurhynchium pulchellum **DD** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Český Krumlov, CHKO Blanský les: Kuklov, zřícenina hradu J u obce [M33 E3440.25, N5422.34, kv. 7051c], ca 720 m, na šikmé ploše bázemi obohaceném silikátového kamene zdiva, S expozice, slabě vlhké, polostín, doprovod *Brachythecium velutinum*, *Bryoerythrophyllum recurvirostrum*, populace o velikosti ca 5 cm², 21. 9. 2008 leg. J. Košnar (1858).

Druh s málo známým rozšířením u nás, rozšířný příležitostně na slabě bazických substrátech.

Hamatocaulis vernicosus **VU** (T. Štechová, M. Štech)

- Česká republika, okr. Rychnov nad Kněžnou, Opočno, Semechnice: PP Broumarské slatiny, kosená část lokality [WGS N50°16'02" E016°08'31", kv. 5762b], 266 m, druh roste na dvou místech vzdálených cca 5 m od sebe v počtu několika desítek lodyžek. 18. 6. 2008, leg. T. Štechová, herb. CBFS.

Jedná se o druhou lokalitu v podhůří Orlických hor.

Heterocladium dimorphum **VU** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Žďár nad Sázavou, CHKO Žďárské vrchy: Tři Studně, skály jihozápadně podél silnice severně u rybníka Sykovec [M33 E5498.32, N3575.19, kv. 6362c] ca 730 m, kolmá plocha silikátové skály, na slabé vrstvě humusu, slabě vlhké, polostín, populace o velikosti ca 4 dm², 8. 9. 2008 leg. J. Košnar (1856).

Isopterygiopsis pulchella **CR** (F. Müller)

- Česká rep., okr. Česká Lípa, Lužické hory: Klíč, jižní svah [WGS-84: N50°47'15", E014°34'16", kv. 5253a], ca. 570 m, ve vlhkých skalních štěrbinách na bázi znělcových skal, spolu s *Amphidium mougeotii*, *Bryum alpinum*, *Philonotis capillaris*, *Heterocladium heteropterum*, c. spor., 1. 11. 2008 leg. F. Müller, herb. DR.

Výskyt na hoře Klíč je možné považovat svým charakterem za reliktní, podobně jako nálezy dalších zde udávaných druhů (*Asterella gracilis* – nepodařilo se během exkurze potvrdit). Druh je v České republice velmi vzácný a jinak vázaný na vyšší polohy našich nejvyšších pohoří (Krkonoše, Hrubý Jeseník, srov. Kučera & Váňa (2005).

Orthotrichum patens **VU** (J. Košnar)

- Česká rep., okr. Domažlice, Orlovice: PR Jezvinec [M33 E3359.80, N5467.42, 3359.87, 5467.10 a 3359.81, 5467.38, kv. 6644c], 740 a 700 m, báze klenu, resp. buku, 30., resp. 29. 8. 2008 leg. J. Košnar (1870–75).

V poslední době častěji zaznamenávaný druh rodu, dřívě považovaný za velmi vzácný a ohrožený.

Orthotrichum pulchellum **NE** (I. Marková)

- Česká rep., okr. Děčín, NP České Švýcarsko, Krásná Lípa: vrch Medvědice, 4,55 km z. Krásné Lípy, skupina klenů u lesní loučky ca. 100 m jv. vrcholu [WGS 84: N 50°54'30"; E014°26'36", kv. 5052d], 430 m, *Acer pseudoplatanus*, doprovodné druhy: *Brachythecium velutinum*, *Chiloscyphus profundus*, *Hypnum cupressiforme*, 25. 4. 2008 leg. I. Marková, priv. herb. #27/2008 (tobolky mladé, 4 cm², ověřeno 28. 9. 2008)

- dtto, CHKO Lužické hory, Krásná Lípa: Široký vrch, 3 km jjz. Krásné Lípy, skupina klenů 50–60 m již. rozcestí Rovné cesty [WGS-84: N50°53'46", E014°29'57" a N50°53'48", E014°29'54", kv. 5152b], 508 m, *Acer pseudoplatanus*, doprovodné druhy *Brachythecium rutabulum*, *B. salebrosum*, 26. 1. 2008, 6. 7. 2008 leg. I. Marková, priv. herb. #11/2008, 97/2008 (velmi mladé tobolky, 2,25 cm², resp. 1 cm² a 0,25 cm², ověřeno 26. 10. 2008)

- dtto, CHKO Labské pískovce, Kopec: údolí Brtnického potoka, břeh potoka, 650 m j. restaurace „U Vyskočilů“ [WGS-84: N50°56'36", E014°24'49", kv. 5052c], 370 m, *Acer pseudoplatanus*, doprovodné druhy *Brachythecium salebrosum*, *B. velutinum*, 23. 4. 2008 leg. I. Marková, priv. herb. #23/2008 (tobolky mladé, ověřeno 17. 8. 2008, 2 cm²)

- dtto, CHKO Lužické hory, Líska: lokalita „Sedlo pod Studencem“ 830 m jv. vrchu Studenec, v lukách [WGS-84: N50°49'56", E014°27'57", kv. 5152d], 614 m, *Fraxinus excelsior*, doprovodné druhy: lišejníky

rodu *Physcia*, *Brachythecium salebrosum*, 3. 8. 2008 leg. I. Marková, priv. herb. #160/2008, 6 dílčích populací, celkem 20 cm², všechny populace bohatě plodné.

Nové lokality teprve nedávno u nás zjištěného druhu (Plášek & Marková 2007), který se v oblasti zjevně šíří.

Scorpidium scorpioides EN (T. Štechová, M. Štech)

- Česká rep., okr. Česká Lípa, Provodín: Provodínská pískovna SZ obce, zatopená část pískovny [WGS N50°37'08" E014°35'50", kv. 5353d], 300 m, druh tvoří dominantu ve vodní ploše o velikosti několika desítek m². 11. 6. 2008 leg. T. Štechová, det. J. Kučera, herb. CBFS.

Na Českolipsku tento druh recentně roste ještě na třech dalších lokalitách, tato je však zřejmě největší v ČR.

Tayloria serrata EN (J. Kučera)

- Česká rep., okr. Trutnov, Krkonoše, Pec pod Sněžkou: pravý břeh Úpy 40 m jv. mostu pod lanovkou na Růžovou horu [S-42: E3551.92, N5619.74, kv. 5260c], 830 m, ve štěrbinách a na silikátových kamenech zpevněného koryta řeky, v populaci zaujímající několik dm², 11. 9. 2008 leg. J. Kučera (13215, CBFS).

Druh v Krkonoších opakovaně sbíraný historicky, recentně však asi jen jednou v okolí Luční boudy (P. Hájek, úst. sděl.).

Tetrodontium brownianum VU (I. Marková)

- Česká rep., CHKO Lužické hory, Chřibská: údolí Studeného potoka 3 km jz. Chřibské, [WGS 84: N50°50'32"; E014°27'25", kv. 5152d], 400 m, pískovcová skalka v korytě potoka, na polostinné vlhké bázi 20 cm nad dnem koryta, populace 100 cm², spolu s *Pellia epiphylla*, *Scapania undulata*, 3. 8. 2008 leg. I. Marková, priv. herb.

Jedná se o druhý nálezu druhu mimo vlastní Labské pískovce.

Duda J., Váňa J. (1968): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei III. – Acta Musei Silesiae, Ser. A, 17: 89–114.

Duda J., Váňa J. (1970): Die Verbreitung der Lebermoose in der Tschechoslowakei VI. – Acta Musei Silesiae, Ser. A, 19: 65–93.

Duda, J. & Váňa, J. (1989): Rozšíření játrovek v Československu – LVI. – Časopis Slezského Muzea, Ser. A, 38: 214–223.

Kučera J. & Váňa J. (2005): Seznam a červený seznam mechorostů České republiky. – Příroda 23: 1–104.

Müller F. (2004): Verbreitungsatlas der Moose Sachsens. – Lutra, Tauer. [309 pp.]

Plášek V. & Marková I. (2007): *Orthotrichum pulchellum* (*Orthotrichaceae*, *Musci*), new to the Czech Republic. – Acta Musei Moraviae, Sci. Biol., 92: 223–228.

Váňa J. & Soldán Z. (1995): Machorasty. – In: Kotlaba F. (ed.), Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů SR a ČR, 4 (Sinice a riasy, huby, lišajníky, machorasty), p. 157–192, Příroda, Bratislava.